

[Paul Ludwig Landsberg: Zkušenost smrti - 2]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1991](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1991](#)

◆ myšlenkový deník – záznam | recenze, česky, vznik: 17. 8. 1991

◆ philosophical diary – record | review, Czech, origin: 17. 8. 1991

[Paul Ludwig Landsberg: Zkušenost smrti]

Proti modernímu (a my dnes můžeme dodat: i postmodernímu) mytologismu, v němž se člověk svou psychickou dispozicí ztotožňuje s „infantilní strukturou duše mas“, jakoby se vracel ke kolektivním snům přírodních národů, staví Landsberg ideál odpovědného jednotlivce, jehož úkolem „je zůstat, či spíš stát se věrným pravdě, podřídít se poznání skutečnosti a krotit své podvědomé touhy.“ Bohužel musíme Landsbergovi vytknout, že zůstal v zajetí některých tradičních evropských předsudků, když chce vyložit, co rozumí onou „ideou pravdy“: drží nedržitelné (např. adekvační teorii), mluví o „participaci na předmětu“ a dokonce o tom, že „v poznání každého řádu se duch musí *podřídít* předmětu“, že „člověk pravdy“ je „člověk, který se dává a který sám sebe získává právě tím, že od sebe odhlíží“ (což je docela zřejmý zkrat mezi tezí filosofickou a theologickou). Na rozdíl od některých našich nejnovějších, zatím ještě pouhé slogany nepřesahujících mýtů (jako např. o neviditelné ruce trhu apod.) musíme souhlasit s Landsbergovým přesvědčením, že „z nebezpečí světové krize mohou lidstvo i národ vyvést jen co nejracionalnější plány“ a že podstatou nebezpečí není ten či onen obsah nových mýtů, ale sama mytičnost, neboť „mytologická mentalita se nemění, když se změní mytický obsah“. Onu nezbytnou racionalitu si však přece jenom představujeme poněkud jinak než on.

Jean Lacroix se mýtů a mytičnosti v jistém smyslu zastává, a to právě v kritickém vymezení vůči pouze intelektualistickému chápání pravdy, která byla nešťastně oddělena od života. Je proti radikálnímu vylučování mýtu, které podle něho vede nakonec k úniku a k bezmocnosti: nejde o to, mýtus *vyloučit*, nýbrž *vykázat mu jeho místo*. Nelze mu nechat celý prostor, ani ho potlačit. „Rozum, to není celý člověk. Je tu také smyslovost a vnímavost, kterou je třeba umět podchytit – a to je úkolem mýtu. Mýtus je tak podmínkou účinnosti. Nechápu, proč by za jistých podmínek, které je třeba upřesnit, nebylo dovoleno ho použít.“ Vedle této politické úlohy mýtu zdůrazňuje Lacroix mnohem důležitější jeho úlohu pedagogickou: mýtus je mu jakousi propedeutikou, neboť navozuje to, co zatím nemůže být vědecky pochopeno. „Pravda se musí předávat tak, aby se stala pravdivou pro toho, komu se sděluje. A tak se mi zdá, že mýtus je *způsob, jakým se obrací výše stojící duch k duchu nižšímu, když mu leží na srdci pravdivé předání pravdy*.“ Aby na těchto tezích mohl trvat, musí Lacroix formulovat dosti problematické postuláty. Především chce zdůraznit, že „mýtus vždycky zůstává vně pravdy“ (znamená to, že se pravdy netýká, že s ní nemá nic společného ani nic sporného?), a za druhé říká, že „smíme šířit jen takový politický a společenský mýtus, který musí být, jako všechny ostatní, podřízen pravdě, a ne ji chtít vytvářet“. To je především v nápadném rozporu s první tezí; a Lacroix završuje tento rozpor další tezí, že mýtus „*má vést k tajemství*“, takže „podstatnou podmínkou pro užití mýtu je ve všech případech to, aby vedl k pravdě“, neboť v mýtu Lacroix pravdu nevidí (proto se mu jeví jako nebezpečný), kdežto v tajemství ji vidí (byť neúplně, ale přece). „Zdá se mi,“ říká, „že co tu dnes všichni naléhavě hledáme, je způsob, jak účinně působit na politickou, hospodářskou a společenskou skutečnost naší země a naší doby.“ A proto je třeba se vyhnout oběma krajnostem: ani nezavrhovat radikálně mýtus vůbec, ani nepopírat pravdu, takže by lidé nakonec museli zase své touhy vtělovat do mýtů.

L v H

(Praha, 910817-4.)